

Nr 198

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse, m. m.; given den 2 november 1973.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

CARL GUSTAF

G. E. STRÄNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås sådan ändring i lagen om bankrörelse att kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen får rätt att i sin firma använda ordet bank. Vidare föreslås att lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen ändras så att jordbrukskassas eller centralkassas firma skall innehålla — förutom de f. n. obligatoriska orden jordbrukskassa resp. centralkassa för jordbrukskredit — även ordet föreningsbank.

1 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse**

Härigenom förordnas, att 2 § lagen (1955: 183) om bankrörelse skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Annan än riksbanken, bankaktiebolag, postbanken, sparbanks, Sveriges allmänna hypoteksbank och Sveriges investeringsbank aktiebolag får ej i sin firma använda ordet bank. *Ej heller får i övrigt vid beteckning av affärsrörelse ordet bank begagnas av annan än de nu nämnda företagen och jordbrukets kreditkassor.*

Beträffande användningen av ordet bank i registrerad understödsförenings firma är särskilt stadgat.

*Föreslagen lydelse*2 §¹

Annan än riksbanken, bankaktiebolag, postbanken, sparbanks, *jordbrukets kreditkassor*, Sveriges allmänna hypoteksbank och Sveriges investeringsbank aktiebolag får ej i sin firma *eller eljest vid beteckning av affärsrörelse* använda ordet bank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen**

Härigenom förordnas, att 4 § lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Jordbrukskassas firma skall innehålla *ordet* "jordbrukskassa". Centralkassas firma skall innehålla uttrycket "centralkassa för jordbrukskredit". Varken jordbrukskassas eller centralkassas firma behöver innehålla orden "ekonomisk" och "förening" eller förkortningen "ek. för."

*Föreslagen lydelse*4 §²

Jordbrukskassas firma skall innehålla *orden* "föreningsbank" och "jordbrukskassa". Centralkassas firma skall innehålla *ordet* "föreningsbank" och uttrycket "centralkassa för jordbrukskredit". Varken jordbrukskassas eller centralkassas firma behöver innehålla orden "ekonomisk" och

¹ Senaste lydelse 1968: 601. Paragrafen föreslagen ändrad även genom prop. 1973: 145.

² Senaste lydelse 1968: 605.

Nuvarande lydelse

Ej må annan än förening som avses i denna lag i sin firma eller eljest vid beteckning av rörelsen använda ordet jordbrukskassa eller uttrycket centralkassa för jordbrukskredit eller *ordet* jordbrukskreditkassa.

Om användning av ordet bank vid beteckning av kreditkassas rörelse är särskilt stadgat.

Föreslagen lydelse

”förening” eller förkortningen ”ck. för.”.

Ej må annan än förening som avses i denna lag i sin firma eller eljest vid beteckning av rörelsen använda ordet jordbrukskassa eller uttrycket centralkassa för jordbrukskredit eller *orden* jordbrukskreditkassa eller *föreningsbank*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *jordbrukskreditkassas firma* och anför.

Inledning

Lagen (1955: 183) om bankrörelse och lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen innehåller bl. a. vissa bestämmelser som tillåter användning av ordet bank vid beteckning av jordbrukskreditkassas rörelse men inte i sådan kassas firma. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 juni 1972 har Sveriges Jordbrukskassaförbund hemställt om lagändringar så att kreditkassa får rätt att även i sin firma använda ordet bank. Efter remiss har yttranden över förbundets framställning avgetts av bankinspektionen, fullmäktige i Sveriges riksbank, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen och postbanken.

Frågan om jordbrukskreditkassas firma har behandlats i samband med det arbete på en ny fimalagstiftning som bedrivits inom justitiedepartementet. I remiss till lagrådet den 16 februari 1973 av förslag till ny fimalagstiftning m. m. har bl. a. lagts fram förslag till sådana ändringar i nyssnämnda lagar som tillgodoser jordbrukskassaförbundets önskemål. Behandlingen i lagrådet har emellertid först nyligen kunnat påbörjas. Lagrådets utlåtande kan med hänsyn härtill inte föreligga inom sådan tid att proposition i ämnet kan behandlas av innevarande års riksdag. Ikraftträdandet av en ny fimalagstiftning kan därför ej som planerats ske den 1 januari 1974 utan får senareläggas. I skrivelse den 20 september 1973 har jordbrukskassaförbundet med anledning av vad sålunda förekommit hemställt, att Kungl. Maj:t tar upp frågan om lagändringar angående jordbrukskreditkassas firma till särskild prövning så att dessa lagändringar kan träda i kraft den 1 januari 1974 som tidigare beräknats. Till stöd för sin framställning har jordbrukskassaförbundet bl. a. anfört att förbundet i sin långsiktiga marknadsplanering utarbetat mycket detaljerade planer för marknadsföring av det nya fir-

manamnet med sikte på att lagändringarna skulle träda i kraft den 1 januari 1974. Ett senareläggande av kampanjen skulle, förutom risk för direkta ekonomiska förluster, innebära att kampanjen kan få avsevärt mindre effekt än eljest skulle ha varit fallet. Dessutom skulle, enligt vad förbundet under hand meddelat, ett senare ikraftträdande medföra att extra stämmor skulle få hållas med alla jordbrukets kreditkassor, dvs. 12 centralkassor och i runt tal 425 jordbrukskassor, vilket skulle medföra stora kostnader.

Med anledning av vad jordbrukskassoförbundet sålunda anfört har jag efter samråd med statsrådet Lidbom funnit lämpligt att frågan om jordbrukskreditkassas firma redan nu föreläggs riksdagen. Härigenom bör de avsedda lagändringarna kunna träda i kraft den 1 januari 1974 som tidigare beräknats. De lagändringar som jag nu tar upp gäller 2 § lagen om bankrörelse och 4 § lagen om jordbrukskasserörelsen, vilka behandlar jordbrukskreditkassas firma. Ändringarna i dessa paragrafer överensstämmer med de ändringar som föreslagits i remissen till lagrådet den 16 februari 1973 av förslag till ny firmalagstiftning m. m.

Nuvarande ordning

Enligt 1 § tredje stycket lagen om jordbrukskasserörelsen är jordbrukets kreditkassor, dvs. jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit, samt jordbrukskasserörelsens riksorganisation (Sveriges Jordbrukskassoförbund) organiserade som ekonomiska föreningar och underkastade bestämmelserna i lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar, om annat inte anges i lagen om jordbrukskasserörelsen.

I 4 § lagen om jordbrukskasserörelsen finns bestämmelser om firma. Jordbrukskassas firma skall innehålla ordet "jordbrukskassa" och centralkassas firma skall innehålla uttrycket "centralkassa för jordbrukskredit". Firma behöver inte innehålla orden "ekonomisk" och "förening" eller förkortningen "ek.för.". Annan förening än sådan som avses i lagen om jordbrukskasserörelsen får inte i sin firma eller annars vid beteckning av rörelsen använda ordet jordbrukskassa eller uttrycket centralkassa för jordbrukskredit eller ordet jordbrukskreditkassa.

Enligt 2 § lagen om bankrörelse är det förbjudet för annan än riksbanken, bankaktiebolag, postbanken, sparbank, Sveriges allmänna hypoteksbank och Sveriges investeringsbank aktiebolag att i sin firma använda ordet bank. Vidare anges i paragrafen att bara dessa företag samt jordbrukets kreditkassor får i övrigt använda ordet bank vid beteckning av affärsrörelse.

Möjligheten för jordbrukets kreditkassor att använda ordet bank som beteckning på rörelsen tillkom i samband med 1968 års översyn av banklagstiftningen (prop. 1968:143, BaU 1968:60, rskr 1968:368).

Jordbrukskassoförbundet begärde i det sammanhanget att också kreditkassa skulle få rätt att använda ordet bank i sin firma eller i övrigt vid beteckning av rörelsen. I propositionen (s. 225) uttalades bl. a. att centralkassas verksamhet uppfyller vad som enligt 1 § lagen om bankrörelse krävs för att bankrörelse skall anses föreligga och att detta i viss mån gäller även jordbrukskassa, i vart fall om man betraktar sådan kassa som filial till centralkassan. Det väsentliga i sammanhanget ansågs emellertid vara att den i propositionen föreslagna samordningen av bankinstitutens rörelser regler gjorde det angeläget att kreditkassorna i likhet med övriga bankinstitut fick begagna ordet bank som beteckning på rörelsen. Skäl ansågs däremot inte föreligga att då medge kreditkassa att ta in ordet bank i sin firma. Om en ny firmalagstiftning, grundad på firmautredningens förslag, gav anledning till det, kunde frågan emellertid komma att omprövas.

Sveriges jordbrukskassoförbunds skrivelse den 26 juni 1972

I skrivelsen den 26 juni 1972 har jordbrukskassoförbundet ånyo hemställt om att jordbrukets kreditkassor skall få rätt att använda ordet bank i sina firmor. Förbundet har härvid erinrat om att det i konkurrenshänseende innebär betydande fördelar, såväl kostnads- som marknadsmässigt, för ett företag att i sin firma och i övrigt utåt kunna uppträda under en benämning som allmänheten omedelbart identifierar med en viss form av verksamhet. Med en aldrig så omfattande upplysningsverksamhet kan inte samma effekt uppnås som om verksamhetens art framgår redan av firman.

Förbundet har framhållit att förbundet hos patentverket erhållit registrering av två olika figurmärken. I dessa ingår den inom jordbrukskasserörelsen lanserade benämningen "Föreningsbanken", i det ena fallet tillsammans med det lagfästa begreppet "Jordbrukskassan". Sammansättningen Föreningsbanken-Jordbrukskassan har därefter konsekvent använts i rörelsens marknadsföring. Hos en betydande del av allmänheten uppfattas dessa båda begrepp numera som identiska. Genom denna frekventa användning torde numera ha uppnåtts den ensamrätt till benämningen "Föreningsbanken" som registreringen i och för sig inte kan åstadkomma. Möjligheten att i marknadsföringen använda beteckningen "Föreningsbanken" har säkerligen bidragit till ett ökat inflöde av kapital till kreditkassorna från grupper utanför lantbruksnäringen. Inom jordbrukskasserörelsen har man emellertid allt starkare, i takt med rörelsens expansion, upplevt förbudet för kreditkassorna att i sin firma använda ordet bank som ett avsevärt hinder i marknadsföringssammanhang. Förutom de konkurrensbegränsande effekterna av förbudet utgör detta en praktisk olägenhet. Det är nämligen

gen svårt att avgöra om beteckningen föreningsbank i marknadssammanhang kan uppfattas som firmanamn eller som en beteckning på verksamheten. Någon vägledande praxis på detta område synes inte finnas, vilket är ägnat att skapa viss rättsosäkerhet.

Framställningen behöver enligt förbundets mening bara leda till mindre ingrepp i gällande lagstiftning. Förbundet ifrågasätter nämligen inte någon ändring av den i 4 § lagen om jordbrukskasserörelsen stadgade skyldigheten för kreditkassor att i sina firmor använda orden "jordbrukskassa" resp. "centralkassa för jordbrukskredit". De av förbundet önskade lagändringarna syftar endast till att anpassa firmanamnet till såväl den bankverksamhet som faktiskt bedrivs som den associationsform under vilken rörelsen utövas. För förbundet framstår det som en inkonsekvens att kassorna, som driver bankrörelse och har rätt att göra detta under beteckningen bank, inte också skall få ha ordet bank i sin firma. Denna inkonsekvens spelade mindre praktisk roll när rörelsen drevs under kassabeteckningen. Numera är den besvärande och otillfredsställande från olika synpunkter. Den föreslagna lagändringen skulle innebära möjlighet att inregistrera en firma som exempelvis "Föreningsbanken i Göteborg — jordbrukskassa" eller "Föreningsbanken för Mellersta Sverige — centralkassa för jordbrukskredit". Förbundet hemställer därför att 2 § lagen om bankrörelse och 4 § lagen om jordbrukskasserörelsen ändras så att även jordbrukets kreditkassor får rätt att i sina firmor använda ordet bank.

Remissyttrandena

Jordbrukskassoförbundets förslag, att jordbrukets kreditkassor skall få rätt att i sina firmor använda ordet bank, har inte mött någon erinran från *fullmäktige i riksbanken, postbanken, bankföreningen* och *sparbanksföreningen*.

Bankinspektionen erinrar om att huvudsyftet med 1968 och 1969 års banklagsreformer var att förse de olika typer av kreditinstitut som representeras av affärsbanker, postbanken, sparbanker och jordbrukets kreditkassor med legala möjligheter till konkurrens på likartade villkor inom hela verksamhetsområdet. Kreditkassorna medgavs i enlighet därmed rätt att använda ordet bank i samband med sin rörelse men inte i sin firma. Kreditkassorna har därefter utnyttjat sin rätt i betydande omfattning, varvid sammansättningen "Föreningsbanken-Jordbrukskassan" lanserats i verksamheten. Jordbrukskassoförbundet har vidare erhållit registrering hos patentverket av två olika figurmärken, i vilka benämningen "Föreningsbanken" ingår. Inspektionen vill inte motsätta sig att kreditkassa nu också får rätt att i sin firma använda ordet bank men anser att ytterligare ett steg bör tas. Jordbrukskasserörelsen bör sålunda

även förpliktas att i firma använda ordet föreningsbank. Härigenom skulle vinnas att i firmasammanhang ordet bank förbehölls för bankaktiebolag, ordet sparbank för sparbanker och ordet föreningsbank för jordbrukets kreditkassor. En sådan ordning skulle skapa klara linjer från firmasynpunkt.

Jordbrukskassoförbundet har i anslutning till bankinspektionens yttrande uttryckt tillfredsställelse med inspektionens förslag och påpekat att jordbrukets kreditkassor genom detta också i lagligt hänseende får den exklusiva rätt till ordet föreningsbank som de i praktiken redan torde ha erhållit genom den frekventa användningen av ordet i marknadsföringssammanhang.

Departementschefen

Användningen av ordet bank i firma är förbehållen riksbanken, bankaktiebolag, postbanken, sparbank, hypoteksbanken och investeringsbanken. Vidare gäller att endast dessa företag samt jordbrukets kreditkassor, dvs. jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit, har rätt att i övrigt vid beteckning av affärsrörelse begagna ordet bank. Möjligheten för jordbrukets kreditkassor att använda ordet bank tillkom genom lagändringar år 1968. Dessa var föranledda av en hemställan av Sveriges Jordbrukskassoförbund om rätt för jordbrukskassa och centralkassa för jordbrukskredit att begagna ordet bank såväl i firma som i övrigt vid beteckning av rörelsen. I prop. 1968: 143 uttalade jag att jag inte då fann anledning att medge kreditkassa att ta in ordet bank i sin firma men att jag var beredd att pröva om frågan för det fall en ny firmalagstiftning, grundad på firmautredningens förslag, gav anledning till det (s. 226).

Jordbrukskassoförbundet har nu återkommit med en framställning om rätt för jordbrukets kreditkassor att använda ordet bank i sina firmor. Framställningen har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen, men bankinspektionen har föreslagit att kreditkassorna uttryckligen förpliktas att i firman ta in ordet föreningsbank. Detta ord ingår redan i för jordbrukskasserörelsen registrerade figurmärken. En obligatorisk användning av ordet föreningsbank skulle enligt inspektionen skapa klara linjer från firmasynpunkt i fråga om de olika typerna av bankinstitut. Jordbrukskassoförbundet har anslutit sig till inspektionens förslag.

När kreditkassorna år 1968 fick rätt att använda ordet bank vid beteckning av rörelsen var huvudmotivet att den då föreslagna och senare genomförda samordningen av bankinstitutens rörelseregler gjorde det angeläget att kreditkassa fick beteckna sin rörelse på motsvarande sätt som övriga bankinstitut. Samordningen av bankinstitutens rörelseregler kan även anföras som skäl för att kreditkassa bör medges rätt att an-

vända ordet bank i sin firma. Centralkassa för jordbrukskredit får anses driva bankrörelse enligt lagens definition. Detta gäller i viss mån även jordbrukskassa, i vart fall om man betraktar sådan kassa som filial till centralkassan vilket synes befogat. Efter det att benämningen bank har blivit tillåten vid beteckning av kassornas verksamhet är det förståeligt om, som förbundet gjort gällande, det ibland kan vara svårt att avgöra huruvida det i marknadsföringen använda ordet föreningsbank skall uppfattas som firma eller som en beteckning på verksamheten som sådan. Efter samråd med statsrådet Lidbom, som har frågan om ny firmalagstiftning m. m. om hand, har jag kommit till den uppfattningen att det inte längre finns några betänkligheter mot att medge kreditkassa att även i sin firma använda ordet bank. I likhet med bankinspektionen anser jag att kreditkassa skall ha inte bara rätt utan även skyldighet att ta in ordet föreningsbank i firman.

I överensstämmelse med det nu anförda föreslår jag att jordbrukskassas eller centralkassas firma skall innehålla — förutom de f. n. obligatoriska orden "jordbrukskassa" resp. "centralkassa för jordbrukskredit" — även ordet "föreningsbank". Vidare bör slås fast att annan än kreditkassa inte får använda ordet föreningsbank i firma eller vid beteckning av rörelsen. Med anledning härav bör ändringar ske i 4 § lagen om jordbrukskasserörelsen och 2 § lagen om bankrörelse.

Hemställan

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse,
2. lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

